

СЛУЖБА ЗА РЕВИЗИЈУ ФИНАНСИРАЊА ПОЛИТИЧКИХ СТРАНАКА

На основу члана 10. став (1) Закона о финансирању политичких странака („Службени гласник БиХ“ број: 95/12 и 41/16), члана 25. Правилника о годишњим финансијским извјештајима политичких странака („Службени гласник БиХ“ број 96/13 и 89/16 и 5/22) и члана 18. Правилника о административним процедурама прегледа, контроле и ревизије финансијских извјештаја политичких странака („Службени гласник БиХ“ број 103/08 и 5/22), издајем

ИЗВЈЕШТАЈ О РЕВИЗИЈИ ГОДИШЊЕГ ФИНАНСИЈСКОГ ИЗВЈЕШТАЈА ЗА 2020. ГОДИНУ И ПОСТИЗБОРНОГ ФИНАНСИЈСКОГ ИЗВЈЕШТАЈА - ЛОКАЛНИ ИЗБОРИ 2020. ГОДИНЕ САВЕЗА НЕЗАВИСНИХ СОЦИЈАЛДЕМОКРАТА

Број: 03-07-6-740/21
Сарајево, 02.12.2022. године

САДРЖАЈ

МИШЉЕЊЕ	3
1. УВОД.....	4
2. ПРЕДСТАВЉАЊЕ ПОЛИТИЧКЕ СТРАНКЕ.....	4
3. ОПИС РЕВИЗИЈЕ	5
Предмет ревизије	5
Циљ ревизије.....	5
Обим ревизије	5
4. ПРЕТХОДНЕ КОНТРОЛЕ И РЕВИЗИЈЕ.....	5
5. НАЛАЗИ И ПРЕПОРУКЕ РЕВИЗИЈЕ	6
5.1. НАЛАЗИ	6
5.2. ПРЕПОРУКЕ	12

МИШЉЕЊЕ

Служба за ревизију финансирања политичких странака извршила је ревизију финансијских извјештаја Савеза независних социјалдемократа за 2020. годину и то: годишњег финансијског извјештаја за 2020. годину и финансијског извјештаја за период од дана подношења пријаве за овјеру за изборе до дана овјере резултата Локалних избора, одржаних 2020. године.

Руководство политичке странке је одговорно за финансијске извјештаје, поступање странке у складу са одредбама Закона о финансирању политичких странака и члана 15.10 Изборног закона Босне и Херцеговине, те успостављање ефикасног система интерних контрола.

Наша одговорност је да изразимо мишљење на основу ревизије коју смо извршили.

Ревизију смо извршили у складу са ревизијским стандардима. Ови стандарди захтијевају да ревизију планирамо и извршимо на начин да прикупимо довољно доказа који нам, у разумној мјери, пружају гаранцију да је странка поступала у складу са одредбама Закона о финансирању политичких странака.

Ревизија је на основу узорака испитивала значајне трансакције које потврђују износе у финансијским извјештајима, оцјену рачуноводствених начела приликом састављања финансијских извјештаја и поступање политичке странке у складу са одредбама Закона о финансирању политичких странака.

Сматрамо да ревизија коју смо извршили пружа разумну основу за изражавање нашег мишљења.

Ревизијом финансијских извјештаја за 2020. годину, утврђено је да је Савез независних социјалдемократа прекршио одредбе члана 4. став (1), члана 5. став (4), члана 8. став (1) и (4), члана 11. став (1) и члана 12. став (1), (3) и (4) Закона о финансирању политичких странака и одредбе члана 15.1 и члана 15.10 Изборног закона Босне и Херцеговине.

Према нашем мишљењу, осим наведеног, ревидирани финансијски извјештаји указују да је Савез независних социјалдемократа у 2020. години поступао у складу са одредбама Закона о финансирању политичких странака.

1. УВОД

Служба за ревизију финансирања политичких странака (у даљем тексту: Служба за ревизију) извршила је ревизију годишњег финансијског извјештаја Савеза независних социјалдемократа за 2020. годину и финансијског извјештаја за период од дана подношења пријаве за овјеру за изборе до дана овјере резултата Локалних избора, одржаних 2020. године.

Ревизија је предузета у складу са чланом 10. став (1) Закона о финансирању политичких странака, чланом 25. Правилника о годишњим финансијским извјештајима политичких странака и чланом 2. Правилника о административним процедурама прегледа, контроле и ревизије финансијских извјештаја политичких странака.

Због чињенице да се ревизија обавља провјерама на бази узорка и да постоје ограничења у рачуноводственом систему и систему интерних контрола, постоји могућност да поједине материјално значајне грешке не буду откривене.

Према подацима из годишњег финансијског извјештаја Савез независних социјалдемократа се финансирао из следећих извора¹:

Р/Б	Извори финансирања	Износ (КМ)	Структура (%)
1.	Чланарина	598.162,75	23,16
2.	Прилози физичких лица (3-а)	171.691,00	6,65
3.	Прилози правних лица (3-б)	0,00	0,00
4.	Приходи од имовине (3-ц)	0,00	0,00
5.	Приходи од добити предузећа у власништву политичке странке (3-д)	0,00	0,00
6.	Приходи од поклона (3-е)	51.585,00	2,00
7.	Приходи из буџета (3-ф)	1.713.197,89	66,35
8.	Приходи од пропаганде (3-г)	0,00	0,00
I	Укупни приходи (1-8)	2.534.636,64	98,16
II	Остали приходи и друго	47.439,56	1,84
	Извори финансирања (I+II)	2.582.076,20	100,00

У годишњем финансијском извјештају странка је исказала расходе у укупном износу од 2.574.782,53 КМ².

2. ПРЕДСТАВЉАЊЕ ПОЛИТИЧКЕ СТРАНКЕ

Назив политичке странке је Савез независних социјалдемократа. Скраћени назив странке је СНСД.

Савез независних социјалдемократа је регистрован код Основног суда у Бања Луци, Рјешењем број: Рп-9/02 од 13.05.2002. године. Рјешењем број: Рп-9/02 од 24.11.2011. године уписана је промјена статута, Рјешењем број: Рп-9/02 од 30.06.2015. године уписана је промјена новог статута и скраћеног назива странке, а Рјешењем број: Рп-9/02 од 12.03.2019. године промијењена је адреса сједишта политичке странке.

Сједиште политичке странке је у Бања Луци, улица Краља Петра II Карађорђевића 15.

¹ Подаци су преузети из коригованог финансијског извјештаја, који је политичка странка Централној изборној комисији БиХ доставила 11.11.2022. године

² Подаци су преузети из коригованог финансијског извјештаја

Лица овлаштена за заступање странке су: Милорад Додик, предсједник, Радован Вишковић, Никола Шпирић, Небојша Радмановић, Жељка Цвијановић и Игор Радојичић, потпредсједници и Лука Петровић, генерални секретар.

Лице овлаштено за подношење финансијских извјештаја за 2020. годину је Сузана Цвијић Оџић.

Према подацима из годишњег финансијског извјештаја за 2020. годину, Савез независних социјалдемократа има сљедећу организациону структуру:

- Главни одбор (Служба СНСД),
- 7 градских одбора,
- 77 општинских одбора и
- Млади социјалдемократи БиХ.

3. ОПИС РЕВИЗИЈЕ

Предмет ревизије је годишњи финансијски извјештај за 2020. годину и финансијски извјештај за период од дана подношења пријаве за овјеру за изборе до дана овјере резултата Локалних избора, одржаних 2020. године и то сљедећих организационих дијелова политичке странке:

- Главне службе Савеза независних социјалдемократа у Бања Луци,
- Организационог дијела Савеза независних социјалдемократа у Добоју,
- Организационог дијела Савеза независних социјалдемократа у Мостару и
- Организационог дијела Савеза независних социјалдемократа у Бијељини.

Циљ ревизије је да се на основу проведених ревизијских процедура прибаве ревизијски докази, који ће ревизору омогућити да изрази мишљење о томе да ли је Савез независних социјалдемократа у извјештајном периоду поступао у складу са одредбама Закона о финансирању политичких странака и одредбама члана 15.10 Изборног закона БиХ.

Обим ревизије финансијских извјештаја Савеза независних социјалдемократа обухвата контролу финансијске документације и провођење аналитичких процедура ради утврђивања усклађености података које је странка исказала у финансијском извјештају са одредбама Закона о финансирању политичких странака, односно усклађености извора финансирања и начина трошења средстава, са посебним нагласком на прилоге физичких и правних лица, приходе из буџета и трошкове изборне кампање.

4. ПРЕТХОДНЕ КОНТРОЛЕ И РЕВИЗИЈЕ

Служба за ревизију обавила је ревизију и преглед финансијских извјештаја Савеза независних социјалдемократа у периоду од 2004. до 2019. године, након чега су издати извјештаји о ревизији, односно извјештаји о прегледу са налазима ревизије, мишљењем ревизора и препорукама странци.

Након извршеног прегледа годишњег финансијског извјештаја Савеза независних социјалдемократа за 2019. годину, Служба за ревизију је издала Извјештај о прегледу са мишљењем ревизора, налазима ревизије и препорукама странци: да финансијска средства обезбјеђена за финансирање политичке странке користи у складу са програмом утрошка средстава, да води правилне и благовремене евиденције о својим приходима и расходима и да финансијске извјештаје попуњава у складу са одредбама Правилника о годишњим финансијским извјештајима политичких странака.

Нереализоване препоруке:

На основу уочених недостатака у годишњем финансијском извјештају за 2020. годину, утврђено је да Савез независних социјалдемократ није испоштовао дате препоруке.

5. НАЛАЗИ И ПРЕПОРУКЕ РЕВИЗИЈЕ

5.1. НАЛАЗИ

а) Савез независних социјалдемократа није поступио у складу са одредбама члана 4. став (1) Закона о финансирању политичких странака³.

(1) Увидом у програм утрошка средстава за 2020. годину, који је политичка странка доставила уз годишњи финансијски извјештај за 2019. годину, утврђено је да су трошкови у односу на обим пословања политичке странке нереално планирани.

- Програмом утрошка средстава политичка странка је предвидјела трошкове у износу од 3.754.500,00 КМ, набавку опреме у износу од 150.000,00 КМ и измирење обавеза за изградњу пословног објекта у износу од 250.000,00 КМ, што укупно износи 4.154.500,00 КМ.

Набавка опреме и измирење обавеза за изградњу пословног објекта не представљају трошак текуће године, па планиране исплате средства у ту сврху нису требале бити обухваћене програмом утрошка средстава за 2020. годину.

- Анализом програма утрошка средстава и његовом упоредбом са оствареним трошковима, које је политичка странка у финансијском извјештају пријавила у износу од 2.571.882,53 КМ, утврђено је да су износи трошкова нереално планирани.

Искључујући из програма утрошка средстава набавку опреме и измирење обавеза за изградњу објекта, планирани трошкови су остварени у проценту од 68,50%. Увидом у структуру планираних и остварених трошкова утврђено је да су неки од трошкова остварени у процентима испод 5%. Трошкови непроизводних услуга који су планирани у износу од 210.000,00 КМ остварени су у износу од 809,19 КМ, што је 0,39% планираних ових трошкова. Трошкови горива и мазива, који су планирани у износу од 250.000,00 КМ остварени су у износу од 12.113,38 КМ или у проценту од 4,85%. Трошкови превоза од стране превозника који су планирани у износу од 30.000,00 КМ остварени су у проценту од 5,73%. Поред наведеног, утврђено је да су трошкови угоститељских услуга, који су планирани у износу од 100.000,00 КМ остварени у проценту од 26,94%, остали нематеријални трошкови планирани у износу од 30.000,00 КМ остварени су у проценту од 31,45 % и трошкови одржавања опреме планирани у износу од 40.000,00 КМ остварени су у проценту од 17,14%.

Трошкове рекламе и пропаганде које је планирала у износу од 1.500.000,00 КМ остварила је у проценту од 64,03%. У финансијском извјештају странка је пријавила ове трошкове у износу од 960.481,22 КМ и то: трошкове изборне кампање у износу од 921.854,25 КМ и трошкове рекламе и пропаганде као режијско-административне трошкове у износу од 38.626,67 КМ.

Све наведено потврђује чињеницу да програм утрошка средстава Савез независних социјалдемократа није сачинио на начин да се осигура потпуна транспарентност планираног трошења средстава.

(2) Увидом у структуру остварених трошкова, утврђено је да је Савез независних социјалдемократа остварио трошкове у износу од 253.503,39 КМ који нису предвиђени програмом утрошка средстава, да су планирани трошкови прекорачени за износ од 15.474,32 КМ, док за трошкове рекламе и пропаганде који су у извјештају пријављени као режијско-административни трошкови у износу од 38.626,67 КМ није могуће утврдити у ком износу су планирани.

³ У складу са одредбом из члана 4. став (1) Закона о финансирању политичких странака, странка финансијска средства из члана 3. став (1) овог Закона може користити искључиво за остваривање циљева утврђених својим програмом и статутом.

- Политичка странка је остварила трошкове уговора о дјелу у износу од 205.559,79 КМ, дневнице и путне трошкове у износу од 7.102,05 КМ, хуманитарне расходе у износу од 8.523,97 КМ, трошкове адвокатских услуга у износу од 3.466,40 КМ, расходе из претходних година у износу од 19.000,38 КМ, губитке од расходовања сталних средства у износу од 5.437,08 КМ, трошкове осталих закупнина у износу од 4.168,02 КМ и трошкове обезбјеђења у износу од 245,70 КМ које није предвидјела својим програмом утрошка средстава.
  - Странка је прекорачила сљедеће планиране трошкове: трошкове комуналних услуга за износ од 1.582,57 КМ, трошкове платног промета за 1.040,10 КМ, премије осигурања за 4.272,60 КМ, порез и друге обавезе за 4.792,48 КМ и трошкове услуга за 3.786,57 КМ.
- (3) На основу уговора о дјелу, уговора о обављању привремених и повремених послова и извјештаја о извршењу уговора, који су узети као ревизијски узорци, утврђено је да политичка странка није имала надзор над извршењем активности уз плаћање накнаде, које је Савез независних социјалдемократа уговорио са својим функционерима. Уговори о дјелу садрже одредбе, према којима наручилац посла, односно Савез независних социјалдемократа има право и дужност вршити надзор над обављањем посла, односно извршењем посла, док уговори о обављању привремених и повремених послова садрже одредбу да ће послодавац одмах по пријему, а најкасније у року од осам дана по пријему посла путем стручне комисије утврдити квалитет обављеног посла.
- На захтјев Службе за ревизију да изврши увид у извјештај стручне комисије о утврђивању квалитета посла који је обавио један од функционера политичке странке уз накнаду у нето износу од 18.000,00 КМ, политичка странка је доставила План дневних странаčkih наступа тог функционера у изборној години на странаčким и другим платформама, од 15.01.2020. године, који је функционер потписао. План рада је сачињен на основу уговора о обављању привремених и повремених послова број: 01-273/19 од 23.12.2019. године. Планом нису прецизиране активности, нити су предвиђени термини активности у 2020. години.
  - На захтјев да се изврши увид у извјештаје о извршењу активности по уговорима о дјелу, који су узети као ревизијски узорак, странка је за физичко лице, коме су по уговорима о дјелу исплаћена средства у износу од 5.200,00 КМ предочила План о раду сачињен на основу уговора о дјелу, број: 01-199-1/19 од 27. 09. 2019. године. Ни овим планом нису прецизиране активности, нити су предвиђени термини активности у 2020. години.

У складу са наведеним, а обзиром да странка није предочила извјештаје извршилаца, којима се потврђује извршење уговорених послова, није утврђено да ли су средства исплаћена по уговорима о дјелу и уговорима о обављању привремених и повремених послова утрошена искључиво за обављање странаčkih активности.

С обзиром да је политичка странка сачинила програм утрошка средства са нереалним износима већине трошкова, да су средства у износу од 268.977,71 КМ утрошена мимо програма утрошка, а узимајући у обзир недостатак извјештаја о извршеним пословима по оговорима о дјелу и уговорима о обављању привремених и повремених послова, утврђено је да је Савез независних социјалдемократа прекршио одредбе члана 4. став (1) Закона о финансирању политичких странака.

b) Политичка странка је прекршила одредбе члана 5. став (4) и члана 8. став (4) Закона о финансирању политичких странака.

Савез независних социјалдемократа није успоставио евиденцију и није пријавио у свом финансијском извјештају неновчане донације које је остварио од правних лица Телевизија КЗ д.о.о. Прњавор и Алтернативна телевизија д.о.о. Бања Лука, чиме је прекршио одредбе члана 5. став (4) Закона о финансирању политичких странака.

Централна изборна комисија БиХ се наведеним правним лицима обратила захтјевом да доставе податке о медијском представљању Савеза независних социјалдемократа путем њихове телевизије у периоду од 01.06.2020. године до 15.12.2020. године, односно да доставе податке о укупном времену искориштеног медијског простора за промоцију ове странке, комерцијалној вриједности медијског простора и цијени услуга које су странци фактурисали.

- Телевизија КЗ д.о.о. Прњавор је доставила одговор у коме наводи да према одлукама Регулаторне агенције за комуникације БиХ није дозвољено да се у периоду који није јасно назначен као предизборна кампања наплаћује извјештавање са догађаја одређене политичке странке. Такође, иста телевизија је навела да је сва праћења и оглашавања политичке странке у наведеном периоду, осим двије емисије од по 20 минута у току мјесеца кампање, сврстала у информативни програм, који није наплатила од Савеза независних социјалдемократа. Политичкој странци ова телевизија је фактурисала услуге оглашавања у укупном износу од 26.910,00 КМ.

Служба за ревизију није утврдила вриједност услуге праћења и медијског представљања Савеза независних социјалдемократа, коју је Телевизија КЗ д.о.о. Прњавор сврстала у информативни програм.

Телевизија КЗ д.о.о. Прњавор је 2020. године имала склопљен уговор са Градом Приједором о јавној набавци услуга припреме и продукције прилога посвећених информацијама о животу грађана Приједора и прилога о најзначајнијим активностима градоначелника и градских служби Града Приједора, у износу од 33.400,00 КМ, па су њене бесплатне услуге забрањене политичкој странци у складу са дредбама члана 8. став (4) Закона о финансирању политичких странака.

- Алтернативна телевизија д.о.о. Бања Лука је на захтјев Централне изборне комисије БиХ одговорила путем е-маила. У прилогу е-маила достављени су седмични извјештаји о медијском представљању Савеза независних социјалдемократа. Према наведеним извјештајима политичкој странци су фактурисане услуге медијског представљања у износу од 210.600,00 КМ. Поред минута плаћеног политичког оглашавања, на извјештајима о медијском представљању Савеза независних социјалдемократа, Алтернативна телевизија д.о.о. Бања Лука је навела и минуте осталих видова бесплатног представљања ове политичке странке. Према овим извјештајима у укупном времену оглашавања политичке странке плаћено оглашавање учествује у проценту од 92,15 %, док је учешће неплаћеног оглашавања износило 7,85%. Вриједносно изражено, оглашавање путем Алтернативне телевизије д.о.о. Бања Лука које странка није имала обавезу платити процјењује се на износ од 17.940,40 КМ, што предствља донацију политичкој странци у наведеном износу.

Алтернативна телевизија д.о.о. Бања Лука је 2020. године имала склопљен уговор са Градом Добој о јавној набавци услуга медијског праћења градоначелника, представника Градске управе Добој и промоције локалне заједнице, у износу од 117.000,00 КМ, па је Савезу независних социјалдемократа донација ове Телевизије, у складу са дредбама члана 8. став (4) Закона о финансирању политичких странака забрањена.

с) Савез независних социјалдемократа је остварио неновчану донацију супротно одредбама члана 8. став (1) Закона о финансирању политичких странака.

Ревизијом је утврђено да је политичка странка остварила неновчану донацију Хеликоптерског сервиса Републике Српске, на начин што је српски члан Предсједништа Босне и Херцеговине користио хеликоптер за посјету јединицама локалне управе и самоуправе, на којима је поред активности које произилазе из јавне функције члана Предсједништва БиХ, посјете користио и за промовисање политичке странке Савез независних социјалдемократа за Локалне изборе 2020. године.

По пријави, достављеној Централној изборној комисији БиХ, да је хеликоптер Хеликоптерског сервиса Републике Српске кориштен за превоз кандидата на предизборне скупове за Локалне изборе 2020. године, које је организовао Савез независних социјалдемократа – СНСД, Централна изборна комисија БиХ се актом, број: 03-07-6-740-11/2 од 02.02.2022. године обратила Кабинету српског члана Предсједништва БиХ са захтјевом да одговоре да ли је члан предсједништва БиХ из Републике Српске, у складу са својим овлашћењима из Уредбе о допуни Уредбе о оснивању Ваздухопловног сервиса Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број: 16/19), дао одобрење за кориштење хеликоптера за превоз кандидата на предизборне скупове које је политичка странка организовала у: Братунцу, Бијељини, Палама, Требињу, Брчком, Модричи и Теслићу.

На наведени захтјев Централној изборној комисији БиХ је из Предсједништва БиХ достављен одговор, акт број: 04-инт-179/22 од 08.07.2022. године, у коме је потврђено да су летови обављени у сврху обављања јавне функције српског члана Предсједништва БиХ и послова из његове надлежности. У прилогу поменутог акта достављени су налози за летове, скупа са натписима из новинских чланака којима се доказује тачност података изнесених у одговору шефа Кабината српског члана Предсједништва БиХ.

Дан планираног полијетања и одредиште планираног лета хеликоптера наведено на сваком од налога одговара датуму и локацији одржаваних предизборних скупова који су наведени у пријави против Савеза независних социјалдемократа.

Увидом у натписе из новинских чланака, које је доставио кабинет српског члана Предсједништва БиХ утврђено је да је посјета српског члана Предсједништва БиХ Бијељини, односно Бањи Дворови, поред обављања његове јавне функције, искориштена и за промоцију политичке странке Савез независних социјалдемократа. Као предсједник политичке странке Савез независних социјалдемократа Милорад Додик је поздрављајући грађане нагласио да ова политичка странка стоји иза пројеката који се односе на ревитализацију Бање Дворови. На истом скупу у Бањи Дворови, поред Милорада Додика, грађанима су се обраћали кандидати са листе СНСД Бијељина за Локалне изборе 2020. године и истакнуте су заставе само Савеза независних социјалдемократа, што потврђује промоцију ове политичке странке за Локалне изборе 2020. године.

С обзиром да политичка странка Савез независних социјалдемократа није сносила дио трошкова за кориштење превозног средства Хеликоптерског сервиса Републике Српске ради јавног скупа, који је члан Предсједништва БиХ и предсједник ове политичке странке искористио за промовисање странке за Локалне изборе 2020. године, Савез независних социјалдемократа је остварио неновчану донацију јавног сервиса, која је политичким странкама забрањена у складу са одредбама из члана 8. став (1) Закона о финансирању политичких странака.

d) Савез независних социјалдемократа је прекршио одредбе члана 11. став (1), члана 12. став (1), (3) и (4) Закона о финансирању политичких странака и одредбе члана 15.1 став (1) Изборног закона Босне и Херцеговине.

Ревизијом годишњег финансијског извјештаја и финансијског извјештаја за период од дана подношења пријаве за овјеру за изборе до дана овјере резултата Локалних избора, утврђено је да Савез независних социјалдемократа није успоставио потпуне евиденције о приходима и расходима, годишњи финансијски извјештај није попунио на начин како је Централна изборна комисија БиХ прописала Правилником о годишњим финансијским извјештајима политичких странака („Службени гласник БиХ“, број: 96/13 и 89/16) - у даљњем тексту: Правилник, чиме је прекршио одредбе члана 11. став (1) и члана 12. став (1), (3) и (4) Закона о финансирању политичких странака. Странка није успоставила потпуне евиденције о трошковима изборне кампање, чиме је прекршила одредбе члана 15.1 став (1) Изборног закона Босне и Херцеговине.

- (1) Политичка странка у пословним књигама, супротно одредбама члана 11. Закона о финансирању политичких странака, није успоставила евиденције о дијелу прихода, нити је укупан износ остварених прихода пријавила у финансијском извјештају, у складу са одредбама члана 12. став (1) и (4) истог закона.
- У пословним књигама странка није евидентирала донацију у износу од 2.400,00 КМ коју је остварила кориштењем без накнаде пословног простора у Сокоцу и донацију у износу од 500,00 КМ, остварену кориштењем без накнаде билборда на којима су се промовисали Млади социјалдемократи СНСД-а. Наведене донације странка је пријавила у коригованом финансијском извјештају, који је Централној изборној комисији доставила 11.11.2022. године.
  - Донације које је остварила од правних лица Телевизија КЗ д.о.о. Прњавор и Алтернативна телевизија д.о.о. Бања Лука, као што је наведено у налазу под б), није евидентирала ни у пословним књигама, нити их је пријавила у финансијском извјештају.
  - Такође, странка није евидентирала и није пријавила и неновчану донацију Хеликоптерског сервиса Републике Српске, коју је остварила на начин да није сносила дио трошкова превоза хеликоптером прилоком посјета српског члана Предсједништа Босне и Херцеговине јединицама локалне управе и самоуправе, на којима је поред активности које произилазе из јавне функције члана Предсједништва БиХ, промовисана и политичка странка Савез независних социјалдемократа за Локалне изборе 2020. године.
  - Из буџета Општине Равно политичка странка је остварила приход у износу од 1.600,00 КМ, о коме такође није успоставила евиденцију. Општина Равно је Централној изборној комисији БиХ доставила акт број: 02-11-232/21 од 14.04.2021. године у коме је навела да је средствима из буџета издвојеним за Савез независних социјалдемократа платила путне трошкове и рачуне горива за политичку странку.
- (2) Ревизијом је је утврђено да Савез независних социјалдемократа у пословним књигама није успоставио тачне евиденције о расходима странке, те их није правилно исказао ни у финансијском извјештају, чиме је поред рачуноводствених прописа и члана 12. став (1) и (4) Закона о финансирању прекршио и одредбе члана 21., 22. и 23. Правилника.

Странка у пословним књигама није исказала трошкове закупа пословног простора, у износу од 2.400,00 КМ, који је користио њен организациони дио у Сокоцу.

- (3) Савез независних социјалдемократа није успоставио потпуне евиденције о трошковима изборне кампање, чиме је прекршио одредбе члана 12. став (3) Закона о финансирању политичких странака и одредбе члана 15.1 став (1) Изборног закона Босне и Херцеговине.

Политичка странка није пријавила дио трошкова медијског представљања путем Телевизије КЗ д.о.о. Прњавор и Алтернативне телевизије д.о.о. Бања Лука, као што је наведено у налазу под б), као ни трошкове превоза хеликоптером, као што је наведено у налазу под ц).

- (4) Увидом у финансијску документацију која је током ревизије узета као ревизијски узорак, утврђени су недостаци код дијела рачуна добављача, који су књиговодствене исправе о насталим пословним догађајима.

У складу са рачуноводственим прописима, садржај књиговодствене исправе мора недвојбено и вјеродостојно показивати врсту и обим настале промјене (куповина, количина, цијена, укупан износ), карактер пословне промјене у књиговодствено-техничком смислу, техничка обиљежја, потписе особа којима се потврђује да је материјал испоручен, односно услуга извршена и сл.

На основу дијела рачуна добављача који су Савезу независних социјалдемократа испостављени за изборну кампању није могуће утврдити количину, односно обим пружених услуга по цијену коју је политичка странка платила.

- На рачунима правних лица: Телрад д.о.о. Бијељина на износ од 7.020,00 КМ, Астра Медиа д.о.о. Бијељина на износ од 14.040,00 КМ, Панорама–прес д.о.о. Бијељина на износ од 2.340,00 КМ, Радио телевизија Слобомир д.о.о. Слобомир на износ од 7.020,00 КМ и Бобар радио д.о.о. Бијељина на износ 4.680,00 КМ, за услуге рекламирања и медијског праћења предизборне кампање путем радија и телевизија наведена је количина један (1). На основу наведених рачуна није могуће утврдити обим услуге коју су наведена правна лица пружила политичкој странци, нити цијене оглашавања. Такође, уговорима о емитовању које је Савез независних социјалдемократа 29.09.2022. године закључио са свим наведеним правним лицима, није наведен број медијских оглашавања у оквиру уговорене накнаде.
  - На рачуну правног лица Телевизија КЗ д.о.о. Прњавор број: 1/321 од 24.10.2020. године фактирисан је износ од 23.400,00 КМ и рачуну број: 1/354 од 05.11.2020. године износ од 3.510,00 КМ. За оглашавање политичке странке, умјесто термина оглашавања, дужине трајања огласа и цијене услуге наведено је: услуге по уговору у количини један (1) комад у износу од 23.400,00 КМ, те закупљени термин у количини један (1) комад у износу од 3.510,00 КМ. Уговором о пословној сарадњи који су 14.10.2020. године закључили Савез независних социјалдемократа и Телевизија КЗ д.о.о. Прњавор, осим укупне цијене услуге од 20.000,00 КМ која се увећава 17% за ПДВ и износу 23.400,00 КМ, нису договорени услови оглашавања, број термина и датуми оглашавања, трајање огласа, нити цијена оглашавања по временским интервалима.
- (5) Политичка странка је евидентирала у пословним књигама и пријавила у финансијском извјештају обавезе према добављачима у износу од 1.228,80 КМ које су настале у периоду од 2008. до 2013. године⁴. Обзиром на старосну структуру обавеза, те да добављачи нису искористили средства принудне наплате, не може се поуздано тврдити да странка има те обавезе.

Трошкови изборне кампање

Према одредбама члана 15.10 Изборног закона БиХ, политичка странка за потребе изборне кампање не смије потрошити више од 0,30 односно 0,20 КМ⁵ по бирачу у сваком изборном кругу, према броју бирача које је објавила Централна изборна комисија БиХ. Према подацима Централне изборне комисије БиХ, Савез независних социјалдемократа је у сврху изборне кампање за Локалне изборе 2020. године могао потрошити 896.294,97 КМ и за Изборе у Граду Мостару износ од 15.129,60 КМ, што укупно износи 911.424,57 КМ.

Савез независних социјалдемократа је у годишњем финансијском извјештају за 2020. годину пријавио трошкове изборне кампање у износу од 921.854,25 КМ.

Међутим, ревизијом је утврђено да Савез независних социјалдемократа није пријавио дио трошкова изборне кампање.

---

⁴ Обавеза према: ЈУ Спортско културни центар у износу од 600,00 КМ, Лидеру ММ Цо у износу од 225,50 КМ, Народној библиотеци у износу од 200,00 КМ, Народној библиотеци Иво Андрић у износу од 150,00 КМ и Петролу а.д. у износу од 53,30 КМ

⁵ Члан 15.10 став 2. Изборног закона БиХ прописује да се максимално дозвољени износ за финансирање изборне кампање израчунава тако што се број гласача у свим изборним јединицама у којима политички субјект има кандидатску листу или кандидата помножи са: 30 фенинга за начелника општине односно градоначелника и за чланове скупштине општине, чланове Народне скупштине РС и Представничког дома Парламента Федерације БиХ, чланове Парламентарне скупштине БиХ, члана Предсједништва БиХ, и предсједника и потпредсједнике РС, односно 20 фенинга за изборе за чланове кантоналних скупштина.

Изборна кампања која је реализована оглашавањем политичке странке путем Алтернативне телевизије д.о.о. Бања Лука, а која је окарактерисана као информативни програм телевизије, процјењује се на износ од 17.940,00 КМ, као што је утврђено у налазу под б).

Вриједност изборне кампање која је реализована оглашавањем ове политичке странке путем Телевизије КЗ д.о.о. Прњавор, а која је сврстана у информативни програм телевизије, није утврђена. Такође, није утврђена ни вриједност услуге Хеликоптерског сервиса Републике Српске, у виду превоза на скуп на коме су за Локалне изборе 2020. године промовисани странка и њени кандидати са изборних листа.

На основу наведеног утврђено је да је Савез независних социјалдемократа прекорачио законом утврђени лимит на трошкове изборне кампање, чиме је прекршио одредбе члана 15.10 Изборног Закона Босне и Херцеговине.

5.2. ПРЕПОРУКЕ

Препоручује се Савезу независних социјалдемократа да се придржава одредаба Закона о финансирању политичких странака и одредаба поглавља 15 Изборног закона Босне и Херцеговине, а посебно на основу уочених недостатака се препоручује:

- *да доноси програм утрошка средстава примјерен обиму пословања политичке странке и да финансијска средства осигурана за финансирање политичке странке користити у складу са својим планом, односно програмом утрошка средстава,*
- *да води евиденцију о прилозима, без обзира на који начин их остварује,*
- *да се не финансира из забрањених извора,*
- *да пословне књиге води у складу са рачуноводственим прописима и да обрати пажњу на исправност и вјеродостојност књиговодствених исправа,*
- *да води потпуне и благовремене евиденције о приходима, расходима и обавезама странке и*
- *да финансијске извјештаје које подноси Централној изборној комисији БиХ попуњава у складу са њеним подзаконским актима.*

Посебно се скреће пажња на финансирање изборне кампање и пријављивање у пословним књигама и финансијским извјештајима стварних трошкова изборне кампање.

КОМЕНТАР:

Савез независних социјалдемократа се очитовао на Прелиминарни извјештај о ревизији годишњег финансијског извјештаја за 2020. годину и постизборног финансијског извјештаја - Локални избори 2020. године, актом број: 01-665/22 од 09.11.2022. године.

Политичка странка је дјелимично извршила корекције годишњег финансијског извјештаја за 2020. годину и постизборног извјештаја, те уз очитовање на налазе ревизије из прелиминарног ревизијског извјештаја доставила кориговане обрасце и доказе о отклоњеним недостацима у финансијским извјештајима, у складу са одредбама члана 14. став (3) Закона о финансирању политичких странака. Странка је пријавила дио неновчаних донација и трошкове у истом износу, за оглашавање политичке странке за Локалне изборе 2020. године. Извршила је реалокацију дијела прихода од чланарина на прилоге физичких лица, те извршила поврат прилога које је остварила у износима који су прекорачили законом прописани лимит.

Уз рачуне за изборну кампању, на којима нису наведени врста и обим пружених услуга, или количина испорученог промотивног материјала политичка странка је уз очитовање на налазе ревизије доставила прилоге који садрже наведене елементе и потврђују количину промотивног материјала и фактурисаних услуга, што је Служба за ревизију уважила и кориговала налазе ревизије из прелиминарног ревизијског извјештаја.

Служба за ревизију је уважила и друге аргументоване примједбе странке, па је у складу са истима кориговала налазе ревизије из Прелиминарног извјештаја о ревизији.

Тврдња коју је политичка странка изнијела у свом очитовању на налазе ревизије из прелиминарног ревизијског извјештаја да је трошкове уговора о дјелу и трошкове дневница и путних трошкова у програму утрошка средства предвидјела у оквиру бруто зарада и осталих личних расхода показала се нетачном, јер у програму утрошка средстава, осим трошкова на синтетичком конту 520, нису наведени трошкови који су у пословним књигама евидентирани као трошкови уговора о дјелу на синтетичком конту 529 и трошкови дневница и путних трошкова на конту 525. Програм утрошка средстава странка је требала сачинити на начин да се осигура потпуна транспарентност планираног трошења средстава. Свака ставка остварених трошкова мора бити упоредива са истом ставком из програма утрошка средстава.

У вези са оспоравањем налаза ревизије да је политичка странка остварила неновчане донације од двије телевизије и Хеликоптерског сервиса РС, политичка странка није доставила нове доказе илу информације, поред оних које је Служба за ревизију раније прибавила. Напротив, обје телевизије су потврдиле неплаћено оглашавање странке, које су окарактерисале као информативни програм. Примједбе политичке странке нису уважене, као и примједба везана за услугу Хеликоптерског сервиса РС.

Захваљујемо се особљу политичке странке на коректној сарадњи током обављања ревизије.

Помоћник ревизора
Мр.сц Горан Цицковић

Шеф Службе за ревизију, ревизор
Мр. сц Хасида Гушић